

Urednik
Zoran Hamović

Likovni urednik
dr Svetlana Volic

© Clio, 2019. Sva prava za izdanje na srpskom jeziku zadržana. Ova publikacija, u celini ili delovima, ne sme se umnožavati, preštapavati, pohranjivati u memoriju kompjutera ili na bilo koji način prenositi – elektronski, mehanički, fotokopiranjem, snimanjem ili na drugi način – niti može na bilo koji način ili bilo kojim sredstvima biti distribuirana bez odobrenja izdavača.

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE EDUCACIÓN, CULTURA
Y DEPORTE

Esta obra ha sido publicada con una subvención del Ministerio de Educación, Cultura y Deporte de España.

Ovo delo je prevedeno uz pomoć Generalne direkcije za knjigu, arhive i biblioteke pri Ministarstvu za obrazovanje, kulturu i sport Španije.

Naslov originala

Sara Mesa

Cicatriz

© 2015, Sara Mesa

Originaly published by Editorial Anagrama, S. A.

Sara Mesa

Ožiljak

Prevela sa španskog

Ana Marković

Beograd, 2019

Sadržaj

0. Ožiljak	9
1. Sedam godina ranije	13
2. Sijesta	43
3. Dve godine ranije	47
4. Pas	75
5. Četiri meseca kasnije	83
6. Kupoprodaja	107
7. Godinu dana ranije	111
8. Lista	143
9. Negde u to vreme	145
10. Autobus	167
11. Tri meseca ranije	169
12. Knjiga	185
13. Tri godine ranije	189
14. Epilog	203

Kola su neverovatno brza i krivica stvara ožiljke a krivica je jedan, prilično bljutav, način da se suočimo sa svetom.

Marta Sans
Amor fou

0. Ožiljak

Eno je, kaže on. Pokazuje na najvišu zgradu na aveniji, staro crvenkasto zdanje od šesnaest spratova, s nerasazmerno velikim nadstrešnicama i malim prozorima koji svetlucaju na suncu.

Zastaju na trotoaru preko puta i podižu glavu da je osmotre.

Pored znakova napuštenosti – polomljena stakla, skinute roletne, stari oglasi za izdavanje – uočavaju se natpisi kancelarija koje još uvek rade: advokatska kancelarija, dve revizorske firme, dva poreska savetovališta, škola stranih jezika.

Rekao sam ti. Skoro da je prazna, promrmlja. Ona se ćutke saglašava. Prelaze ulicu.

Unutrašnjost je mračna i pregrejana. U predvorju lebdi nekakva prašina od koje se nakašljavaju. Pločice su bleđe na sredini poda, gde je od habanja izgubio sjaj. Iza svog drvenog pulta, portir ih ne pita kuda su se zaputili. Posmatra ih ravnodušno, promrsi pozdrav i smesta opet spusti oči prema reklamnoj brošuri koju pomno proučava.

Par ulazi u jedan od liftova i pritiska dugme za poslednji sprat. Ona gleda u pod i u stranu; on, gotovo nepomičan, gleda pravo u nju.

Lift škripi i klopoće kao stari teretni lift. Usredsređuju se na varničenje fluorescentne svetiljke na plafonu, koja se svaki čas pali i gasi. Svetlosni indikator je pregreo; ne mogu znati dokle su stigli sve dok se lift iznenađeno ne zatrese na kraju.

Izlaze na odmorište bez svetla.

Zaudara na vlagu; na ćoškovima se gomila otpad. Još jedna deonica stepenica vodi na krovnu terasu do koje se ne može stići liftom. Par se polako penje; on ide ispred, krčeći put. Jedan prozor sa staklom gotovo neprozirnim od prljavštine propušta malo svetla u poslednjoj prostoriji, kvadratu od četiri sa četiri metra kojim dugo nije niko prošao.

Pogledi im se ukrste, odmeravaju se odozgo nadole.

Ona nosi crnu svilenu suknju, jednostavnu zelenu majicu i sandale u istoj boji. On na sebi ima lanene pantalone, majicu sa kragom i kratkim rukavima, jaknu takođe od lana, kožne cipele s blago zašiljenim vrhom. Veoma je vruće; oboje se znoje. Zbunjeno se smeškaju.

On joj uručuje jednu kesu.

Ona je uzima, uvlači ruku i izvlači majicu sa sivo-plavim šarama. Okleva, vrteći komad među prstima. Zatim, brzo, skida svoju i oblači majicu koju joj je upravo dao. Sve to traje samo nekoliko sekundi, dovoljno da on osmotri njen nagi torzo, prefinjeni grudnjak od crne čipke.

Pomeri malo ruku prema njenom telu, ne dotičući je.

Kako ti se čini, pita ona.

Dobro. Odlično ti stoji.

Ponovo se osmehnu. On se približi, poljubi je u usta. Ona se prepušta, s rukama uz telo i leđa malo izvijenih unazad. On je hvata oko struka. Ona se i dalje ne pomiče, ne uzvraća.

On je pušta.

Hoćeš li ostati u njoj? Mnogo ti se bolje slaže s tom suknjom nego ona druga.

Neki drugi put, odgovara ona. Radije bih nosila svoju. Sada su obe tvoje.

Ona se ugrize za usnu; ne popušta. *Obući ću je neki drugi dan.*

Opet se presvuče. On je posmatra. Počinje da ubrzano diše. Nogama mu prostruji drhtaj.

Ispod takođe nosiš nešto... moje?

Ona potvrđuje pokretom glave i spušta nekoliko centimetara pojas suknje sve dok se ne ukaže čipkani rub biserne boje, iznad pubisa.

To je dovoljno, kaže on. Hvala, dodaje.

Devojka brižljivo slaže majicu, podigne suknju nazad na svoje mesto. Ponovo stavlja komad odeće u kesu i vraća mu je. Ostaju ćutke, nepokretni, nekoliko trenutaka. Vreva saobraćaja dopire do njih tako prigušen da se tišina među njima zgušnjava, postaje neumoljiva.

Kada izađu iz zgrade, tik pre nego što će zakoračiti na pešački prelaz, on se okreće ka njoj. Oči mu se cackle dok govori. Ona čak može da primeti kretanje zenica, koje se svakoga časa šire i skupljaju. *Ožiljak od carskog reza, dodaje.*

Da, pretpostavljam da jeste, priznaje ona.

Oboje se zarumene. Zatim ona promrmlja: *kakva moć zapažanja.*

Nije mi važno, promuca on. Krene da je uhvati za mišku, ali zatim se skameni, kao naelektrisan. Ozbiljno, veruj mi. To mi nije ni najmanje važno.

1. Sedam godina ranije

Iznad svega, nameće se moje stoičko poimanje života: šta god da se dogodi, u kom god pravcu da ode svet, jedni će biti gore a drugi dole, jedni će trpeti nepravde a drugi će ih izazivati čak i kada to ne žele. Preostaje nam samo da se uzdamo u to da veselja i patnje budu ravnomerno raspoređeni. Da: verujem u predodređenost sudbine. Kakvu svrhu onda ima življenje ako nikada neću biti gospodar svojih postupaka, pa su čak i ove reči koje sada pišem, i odnos koji imam sa tobom, zapisani odavno? Kada se dođe do tog zaključka, breme patnji se smanjuje, ili postaje lakše za nošenje.

Metalni sto i nekoliko fiokara. Pored kompjutera, tri ili četiri reda kartoteka. Uska sala, bez prozora, zidova prošaranih vlažnim mrljama, u kojoj se oseća snažan miris amonijaka i izbeljivača. U uglu ćup sa plastičnim fikusom i zalepljena žvaka koju niko ne pomišlja da skine. Okačen na stub, kalendar jednog dobrotvornog udruženja, iz prethodne godine, s određenim datumima zaokruženim crvenom olovkom. Zvonjava telefona, brujanje klime, spoljnji život koji se ama baš nikad ne prikrađe unutra. Kurir koji donosi pakete čak i ne skida kacigu za motor kada uđe. Dežmekast, teturav, spušta robu, pruža dostavnicu za potpis i odlazi a da mu niko ne može

videti lice. Za stolovima u dnu stalno se čuje žagor. Dve žene se domundavaju; ne prestaju da brbljaju čak ni dok kucaju ili kad se javljaju na telefon – tek što jedna spusti slušalicu, druga nastavlja. Razgovaraju bezvoljno, ravnodušno, kao da izvršavaju neku obavezu ili obred.

Tvoja ćerka, znači, na fakultetu...

U svakom slučaju smo morali da obnovimo kuhinju, slavine sa jednom cevi...

Stvar je u tome da se ponekad isplati da uložiš novac, pošto ti nude osiguranje za svaki rizik...

Moj hoće da studira veterinu...

... sa ementalerom i lupanim jajetom, mnogo, mnogo bolje.

Ispred njih, klataći se u svojoj okretnoj stolici, Sonja rasejano čupka sunder koji viri iz poderane kože rukonaslona. Njena rutina je savršeno programirana. Svakoga dana otkida jedan listić iz stonog kalendara, prekucava u kompjuter podatke iz desetina kartona a zatim se rasonodi surfujući po internetu, grickajući nokte i produbljujući ranu na rukonaslonu.

Njen posao – koji smatra besmislicom – sastoji se u tome da unese podatke iz starih papirnih obrazaca u bazu podataka. Kako se kategorije retko podudaraju, ona mora da ih preinači, ili izobličići, ili iskrivi, šta god da košta, kako bi se uklopile. U početku su je mučile sumnje, osećala je kako je odgovornost parališe. Zapitkivala je kolege i nije dobijala odgovore, samo neme, prozirne grimase, prazne poglede i možda čak – tako joj se činilo – blago uvređene.

Jednog dana je čula kako će u kratkom roku baza podataka biti zamenjena. Novim sistemom, rekli su. Racionalnijim, modernijim. U kratkom roku? Šta znači

kratak rok? Sutra? Za nekoliko meseci, nekoliko godina? Sleganje ramenima. Poluotvorena, ravnodušna ustâ. Tišine iza kojih nema baš ničega. Tako da je sav njen trud bio ne samo dosadan već i potpuno zaludan. Zašto je teraju da radi ovde, pita se. Niko ne nadgleda njena zaduženja, niko ne nadzire u koje vreme dolazi i odlazi, niti mari za slobodne dane koje povremeno uzima po sopstvenom nađenju. Oni zapravo žele da je zabave nečim, razmišlja. Prosto je drže zaposlenom kako ne bi nikome smetala. Stipendija u opštinskom arhivu nije za mnogo više od toga. To može da razume.

Bezvoljnost se širi kao tumor, misli. Kao puzavica, čvrsto grabeći svaki zavoj. Svakoga dana unosi sve manje obrazaca u bazu podataka. Svakoga dana krivotvori sve manje informacija. Svakoga dana se sve više i više posvećuje glupiranju. Na internetu provodi sate u razonodi i igrama, pre svega u četovima, za koje mnogi počinju da se zanimaju u to doba: razgovori, rasprave, pretvaranja, osvežavajuća zabava koja joj dopušta da udahne i proširi dimenzije prostorije.

Jednom prilikom uđe na jedan književni forum. Čini joj se da su učesnici zanimljiviji nego na drugim mestima: govore o knjigama, filmovima, razmenjuju politička gledišta i šale začinjene sarkazmom koji je razgaljuje. Učlanjuje se s muškim pseudonimom i smesta dobija, uz zvučno obaveštenje i crveni signal, privatnu poruku u donjem uglu ekrana. *Ti si nov, zar ne*, pita neko ko se predstavlja kao „Klaris“. *Da*, kaže, *danas mi je prvi dan. Odakle si? Živim u kolibi, kao Valden. Klaris se smeje. Kakav šaljivdžija... Ne želiš da kažeš? Koliko imaš godina? Trideset i pet*, odgovara. *Hm, najbolje godine za muškarca*, kaže Klaris.

Da, zabavlja se. Naravno da se zabavlja. Oduvek je volela da se prerušava. Kao devojčica imala je običaj da u školi priča kako je balerina, kako joj je otac umro u ratu, kako kod kuće imaju koncertni klavir, kako u kolima imaju stakla otporna na metke, kako joj je majka Ruskinja, kako ima ljubimca papagaja koji recituje Bibliju napamet. Lažljivica? To su joj mnogo puta rekli i ona bi osetila nelagodu, ozlojeđenost, snažan osećaj krivice koji bi je opsedao danima. Nije imala nameru da bilo koga prevari, misli sada. Samo da živi druge živote. Njena radoznalost bila je – jeste – prevelika da bi je ograničila na jedno jedino postojanje.

Hipatija, G. Riba, Postmoderna Venus, Ignacije Dž., Fra Anheliko, Mazna Mačkica, Knut Hamsun, Kris Pante, Elfrida, Mo Ći Ko. Pseudonimi učesnika koji odgovaraju muškarcima i ženama, mladim i starim, osobama koje kažu da su iz ovog ili onog grada, koje tvrde da se bave ovim ili onim. Sonja sve dovodi u sumnju. Ima ljudi koji posećuju forum svakoga dana, u svako doba, i ljudi koje je gotovo nemoguće spaziti; ima rečitih i škrtih na rečima, predvidljivih i zagonetnih, nasrtljivih i poslušnih, klasičara i snobova. Takođe ima puno usamljenih ljudi koji bi hteli da nekog zavedu, čudnih likova koje obuzima ljubomora, koji besne, pritiskaju i bore se da budu vođe u grupi.

Magloviti osećaj pustolovine iščili čim ugasi kompjuter.

Kakva budalaština, kaže sebi.

A ipak odlučuje da se pridruži večeri koju pojedini članovi foruma organizuju u Kardenasu, na nekih sedamsto kilometara od njenog grada, ona, koja nema novac, koja nema vremena i koja će morati da izmisli neku

laž kako bi mogla da ode do tamo a da niko u njenoj porodici ne osudi taj njen hir.

Još jednom se pogleda u ogledalu. Crna haljina, debele hulahopke na pruge, ravne cipele pošto mrzi štikle i pošto bi bilo besmisleno da potroši novac na cipele koje se mogu nositi samo u posebnim prilikama. Za Sonju ne postoji koncept *posebnih prilika*. Njen život ne nudi *posebne prilike*. Tako kako je uređen – a ona nije uverena da je izabrala to uređenje – nije joj potrebna različita garderoba za različite trenutke. Okreće se pred ogledalom u sobi – u najjeftinijem hostelu koji je uspela da pronađe u tom delu grada – i proučava se podrobno, sporo, razmišljajući kako možda nije loše obučena za jedno veće. Jednu *posebnu priliku*, kaže sebi. Niko neće shvatiti da već godinama nosi tu istu haljinu.

Ide ka restoranu bez žurbe. Posmatra izloge i čak razmatra ideju da kupi drugačije čarape i da se presvuče pre nego što stigne. Za nju, Kardenas predstavlja metež i vrevu. Može da uoči oštre razlike u odnosu na svoj grad, mnogo predvidljiviji i mnogo više provincijski. U Kardenasu treperi u vazduhu nasilnost užurbanosti i kulturne šarolikosti. Oseća radoznalost prema imigrantima, uličnim radnjama, skupinama tinejdžera koji prolaze ulicama, štandovima sa brzom hranom.

Sve što je novo je privlači.

Srce počinje da joj lupa sve brže kako se približava mestu gde su zakazali okupljanje. U ulicama nadomak cilja mašta o demaskiranju. Neki od njih su prethodno razmenili fotografije, ali nju još niko nije video, niti je ona ikoga videla. Misli da je tako intrigantnije.

Posmatra oko sebe. Osobe koje prolaze u svim pravcima, koje užurbano koračaju pogleda prikovanog za pločnik ili koje čekaju nekoga kuckajući na mobilnim telefonima kako bi utrošili vreme. Neki tip koji puši. Dve žene razgovaraju; jedna nosi čivavu u naručju. Ekvadorka koja gura invalidska kolica nekog starca. Onaj čovek što brzo hoda trotoarom na suprotnoj strani ulice, da nije možda Ignacije Dž., da nije Fra Anheliko? Da li će se ispostaviti da je G. Riba – tako simpatičan, tako drag – zapravo neki vrlo nadaren, stidljiv i bubuljičav momčić? Da li je Muza tako zavodljiva i neodoljiva kako stalno želi da stavi do znanja? Da li je Volas S. gospodin koji se razume u poeziju, kako ostavlja utisak, ili samo neuspešni srednjoškolski profesor koji traži kakvu vanbračnu avanturicu s nekom pesnikinjom u pokušaju? Ona naslućuje da se oni najtajanstveniji, ludaci, čudaci i marginalci, oni koji joj zaista pobuđuju radoznalost, neće tamo pojaviti. Oni koji imaju nešto da sakriju, oni ćudljivi, oni što se stide sebe samih, oni što osećaju da su iznad ili ispod ostalih, ne, oni neće biti prisutni. U najboljem slučaju, smestiće se kod vrata, ne predstavljajući se, ili će se oslonjeni na šank kafića baviti nagađanjima u vezi s onima koji ulaze u rezervisanu salu. Sto za dvadeset, tako su izračunali, mada ih na kraju dolazi samo šesnaest i Sonja ulazi poslednja, zbunjena, neodlučna, napeta, pomalo razočarana jer gotovo svi su puno stariji nego što je očekivala i konvencionalniji i dovoljno dosadni da shvati da je još jednom protraćila vreme.

Ovo je besmisleno, razmišlja, ali posle, kako odmiče noć, s vinom i drugim pićima, prestaje da tako misli iz čiste smetenosti.

Zdravo, ja sam G. Riba... ti si? Prilazi joj jedan tip od četrdesetak godina, zdepast, staklastih očiju sakrivenih iza tegli od naočara i maljavih šaka koje ne može da smiri ni za trenutak. Nagnut preko stola, obgrli je rukom oko ramena, uštine je za obraz. *Kako si samo mlada!*, kaže.

Sonja pobegne od njega čim ugrabi priliku. Svi muškarci koji su joj se predstavili jesu razočaravajući. Bilo je mnogo bolje na internetu, misli. Mnogo dosetljivije i zabavnije. Sada se pred njom nalaze iznenađujuće obična lica. To su što jesu, nema ničeg više iza njih: oči, nosevi, jagodice, čela, usne koje se smeše, jezici koji pucketaju i zubi koji žvaću. Jednoj ženi ispada sočivo usred večere. Druga, ona što je sebe zvala *Klaris* – oniža, bucmasta, povučena – naglo odlazi nakon što primi telefonski poziv. Jedan prosedi tip obraća se sa visine nekom momku od jedva šesnaest godina, nesumnjivo najmlađem od svih prisutnih. Svaki čas mu sipa vino; dečko se opija bez negodovanja, čak i bez osmeha.

Za vreme dezerta mnogi ustaju i menjaju mesto. Sonja seda pored Muze, tridesetogodišnjakinje koja hvali njenu haljinu i čarape. Reklo bi se da je ona duša skupa: svi razgovori koji se ukrštaju za stolom idu preko nje, koja ih znalački usmerava. Sonja čuje kako razgovaraju o onima koji se nisu pojavili. Tračare. Ko su, zašto nisu došli. Da li ih je možda neko nekad video? Muza raspoláže sa više informacija od svih. Iznosi svoje hipoteze. Ostali se slažu, pitaju, smeju se grohotom. Lažno, izveštáčeno smejanje, misli Sonja. Muza se okreće ka njoj. *A kako to da ti, koja živiš tako daleko...?*